

LOČITEV OD PARTNERJA NI LOČITEV OD OTROKA

PARTNERSKI ODNOS

Prvi korak k skupnosti zaljubljenega para je privlačnost. Znano je da se med seboj privlačita človeka, ki izhajata iz podobnega družinskega okolja. Ujemata se kot sestavljanke. Veliko imata skupnega in sta ustvarjena drug za drugega. Ko pa se začne skupno življenje, prihajajo na svetlo čustva, vedenje, navade ali razvade, pogledi na življenje, ki kaj kmalu pokažejo, da je partner vedno manj podoben osebi, s katero je drugi stopil v zakonsko življenje. Od tega kako sta se zakonca pripravljena spoprijemati s skritim kotičkom drugega, je tudi odvisen razvoj zakonske zveze. Skynner (1994) deli zakone na najbolj srečne zakone, najmanj srečne zakone in povprečno zadovoljive zakone. V srečnem zakonu sta partnerja tolerantna do »napak« drugega. Zavedata se da jima to občasno povzroča neugodja v zakonu in delata na tem. Dovoljujeta si biti to kar sta, z vsemi pozitivnimi in negativnimi čustvi. Sta bolj svobodna, spontana, izogibata se rutinskemu življenju in kot človeka bolje rasteta in se razvijata. Najmanj srečni zakoni so tisti, v katerih imata oba partnerja veliko skritih negativnih čustev (jeza, ljubosumje, strah), katera so pogosto prisotna, vendar si ne želita priznati, da je z njima kaj narobe. Občutljiva sta za vsako kritiko, tudi za najbolj obzirno omembo napak. Veliko se prepirata, ponižujeta in lastno nezadovoljstvo prenašata na zakonca. V povprečno zadovoljivem zakonu, pa partnerja ustvarita razmeroma srečno in trdno zvezo. Drug drugega branita pred kritiko, ne dovolita si, da bi prišla na dan negativna čustva, težnje ali želje in jih potiskata v ozadje. Živita v prepričanju, da je njun položaj v zakonu pravi. S tem si gradita dneve, ki so enolični, polni rutine, reda. Ne dovolita si odstopanj, spontanosti, saj bi lahko nepričakovano vedenje ali čustva privedla do razpok v idilični rutini. Že nekaj desetletij se dogajajo spremembe na področju zakonov in starševstva. Danes ni več samoumevno dejstvo, da se partnerja, ki se privlačita in imata rada, tudi skleneta zakonsko zvezo. Ljubezen je mogoča tudi brez poroke. Iz tega posledično narašča število zunajzakonskih skupnosti. Uletova (2003) je mnenja, da se je naredil premik od zakona kot institucije k zakonu kot odnosu, ki kaže, da se je spremenil sestavni del kulture. Kultura, ki vedno bolj temelji na svobodi in izbiri, podeljuje tudi pravico do prekinitve slabih odnosov. V Sloveniji je bilo leta 2006 sklenjenih 6.368 zakonskih zvez, medtem ko je bilo 2.334 razvez zakonskih zvez ali za 13,4 odstotka manj kot leto pred tem. Na 1000 sklenjenih zakonskih zvez je bilo 366 razvez zakonskih zvez (366,5). Vedno več se sklepajo zunajzakonske skupnosti, ki pa niso del teh podatkov.

OTROK DOŽIVLJA LOČITEV NA SVOJ NAČIN!

Ločitev je dalj časa trajajoče stanje, ki se začne z različnimi vzroki, ki vodijo v pogoste prepire staršev, napetostjo doma in končuje na sodišču z zakonsko razvezo. Pri ločitvah se najbolj zapleta okoli skrbništva otrok, stikov, plačevanjem preživnine za otroke in delitvijo premoženja. Je boleče stanje, ob katerem nihče ne ostane neprizadet. Odrasle osebe si večinoma najdejo uteho, oporo ali nadomestek v drugih ljudeh, športih, hobijih, itd. Otroci si pa niti ne predstavljajo niti ne želijo nadomestka za svojega očija ali mamico, zato ob ločitvi doživljajo velike čustvene stiske.

Otroci pri odhodu enega starša iz družine doživljajo šok. Bojijo se, da jih starša ne bosta imela več rada, če se onadva ne marata. Ne dojemajo, da je ljubezen med partnerjema drugačna kot ljubezen, ki jo starši čutijo do otrok. Starša dojemajo kot osebi, ki sta eno, ne pa kot samostojni osebi s svojimi potrebami in interesi. Doživljajo občutek zapuščenosti, še posebno majhni otroci. Strah, da jih bo zapustil še drugi starš, je tako močan, da postanejo prestrašeni in odvisni. Želijo si prisotnega starša noč in dan, želijo si čutiti varnost in zaščito.

Večina otrok verjame, da so oni krivi za ločitev in se lahko zgodi, da skušajo popraviti zgrešeno, z ljubeznivostjo, pridnostjo ali delavnostjo. V domišljiji upajo, da se bosta starša pobotala.

Dojenčki in malčki, še ne razumejo situacije, ki se dogaja okoli njih. Čutijo pa stres, ki ga prinaša ločitev. Posebno pozornost morate starši nameniti znakom stresa pri otroku, ki jih doživlja ob ločitvi:

- a) Kratkotrajne vedenjske spremembe, kot so: nenavadni ali številni strahovi, razdražljivost, tesnoba, oklepanje staršev, nespečnost, nočne more, močenje postelje, odklanjanje hrane, jokavost.
- b) Fizične težave: bolečine v trebuhu, glavoboli, slabost itd.
- c) Mlajši otroci kažejo znake stresa s prevzemanjem novih navad, kot je sesanje prsta, grizenje nohtov, vrtanje po nosu ali samozadovoljevanje.
- d) Okrepi se tudi naravna značajska nagnjenost: plahi otroci lahko postanejo še bolj plašni, agresivni pa še agresivnejši.

Večina zgoraj navedenih težav je začasnih in ni nujno, da se razvijejo v trajne. Pomembno je da se starša z otrokom ukvarjata. Dojenčki in malčki potrebujejo veliko ljubkovanja, nežne pozornosti in fizičnega stika. Pri malo starejših otrocih, pa je pomemben pogovor.

Kako otroku pomagati pri ločitvi staršev?

Pomembno je, da ste starši **iskreni do otrok**. Ne smete jih zavajati in se obnašati, kot da je vse v najlepšem redu. Otroci čutijo, da jim starši želijo nekaj prikriti, zato jim morate ponuditi jasne in odkrite odgovore, ki jih lahko razumejo. Otroci morajo vedeti, da **niso oni krivi za ločitev** in jim to vedno znova zagotavljati. Otrokom je potrebno **zagotoviti varnost**, saj se s tem zmanjša veliko strahu. Ne uvajajte nepotrebnih sprememb v otrokovo življenje (npr. zamenjava vzgojiteljice, skupine, itd). Otroku dovolite, da **izrazi vsa čustva** (dobra in slaba), ki jih goji do ločitve. Če je jezen, žalosten, potrht ali zmeden, naj vam to pove. Majhni otroci ne znajo povedati, da so jezni, žalostni, znajo pa to dobro pokazati s svojim vedenjem. Nikoli **ne smete postavljati otroka v sredino** in ga siliti, da se odloča za enega od staršev. Ne govorite slabo o bivšem partnerju, če je vaš otrok blizu. Ne postavljajte ga v položaj kurirja ali zaslišanca. Otrok ima rad oba starša in če mu bo eden od staršev začel jemati to možnost, se bo začel otrok od starša umikati in bo postal nezaupljiv. **Otroka poslušajte**, ko vam govori in ga ne prekinjajte. **Otroku berite knjigo** o ločitvi, saj je to ena izmed možnosti, da se o njej pogovarjate. Tako boste lahko izvedeli, kaj otrok misli o ločitvi, sam pa se bo naučil formulirati vprašanja, ki jih drugače težko oblikuje.

Pravice otrok ločenih staršev

- a) Pravica, da imajo **radi oba starša** še naprej, brez občutkov krivde.
- b) Pravica, da jim starši neprenehoma zagotavljajo, da **oni niso krivi za ločitev**.
- c) Pravica, da jim zagotavljajo, da **so varni in da bodo njihove potrebe zadoščene**.
- d) Pravica, da **so v stiku z odsotnim roditeljem, kot tudi s sorodniki** vključno s starimi starši in posebnimi družinskimi prijatelji.
- f) Pravica, da **niso kurirji med staršema**. Naj ne prenašajo pisnih ali ustnih sporočil, dokumentov, denarja ali prošenj.
- g) Pravica, da se jih **ne zaslišuje, ko se vrnejo od drugega roditelja** in da se jih ne prosi, da poročajo o dogajanju pri njemu/njej.
- i) Pravica, da so **še naprej otroci** in ne sprejemajo odraslih odločitev, nimajo odraslih dolžnosti in obveznosti ali postanejo zaupniki, družabniki ali celo "terapevti" svojih staršev (naj ne poslušajo o finančnih težavah ali težavah v odnosu).
- j) Pravica, da so **zaščiteni pred poslušanjem preprirov in nesoglasij staršev**.
- k) Pravica, da **jezo in žalost izrazijo na njim lasten način** glede na starost in osebnost (svojih čustev ne rabijo upravičiti in si ne smejo dovoliti, da jih odrasli prepričajo o nepomembnosti teh občutkov).

» Ločitev od partnerja ne pomeni ločitev od otrok. Biti starš je služba za vse življenje.«

Literatura:

1. Miller, Karen.2000. *Otrok v stiski*. Ljubljana: Educy.
2. Sabounchian, Sonja.2001. *Vpliv ločitve na otroke in kako pomagati otrokom ločenih staršev*. http://www.v-hcandersen.lj.edus.si/Svetovalna_delavka/LOCITEV.doc.
3. Skynner, Robin, Cleese John. 1994. *Družine in kako v njih preživeti*. Ljubljana: Tangram.
4. Ule, Mirjana, Kuhar, Metka.2003. *Mladi, družina, starševstvo*. Ljubljana: Center za socialno psihologijo, Fakulteta za družbene vede.
5. Zajc, Kristina.2004. *Ločitev od partnerja ne sme biti tudi ločitev od otroka*.
<http://www.viva.si/clanek>
6. <http://www.stat.si/>

Pripravila

Nataša Tišlarič, svet. del.